

Facultade de Historia

Información básica

La planificación de la enseñanza proporciona al alumno una serie de competencias que integran el nivel de conocimientos (saber), el de capacitación en habilidades y destrezas (saber hacer) y el de formación en actitudes y valores (saber ser y estar). En la línea de otras titulaciones reconocidas en las universidades europeas, al englobar contenidos de las disciplinas de Geografía, Historia e Historia del Arte, la oferta de nuestra Facultad puede dotar al alumno de una serie amplia de competencias específicas.

Igualmente destaca el carácter humanístico de nuestras disciplinas con una larga y consolidada tradición académica y universitaria, y su capacidad para dar cuenta de algunas de las realidades culturales de nuestro tiempo. Oferta, en conjunto, una formación básica en contenidos interdisciplinares relativos al conocimiento de la estructura diacrónica del pasado, de las coordenadas espacio-temporales, las interrelaciones geográficas y culturales. Una formación en contenidos instrumentales y una formación con ámbitos temáticos y territoriales específicos, y una formación en conocimientos prácticos-académicos, a través de las prácticas. El conocimiento de nuestro pasado cultural permite aportar las herramientas analíticas y conceptuales necesarias para acceder de un modo reflexivo y crítico a las producciones culturales del pasado, además de proporcionar los valores humanos, y principios éticos necesarios sobre los que asienta la sociedad actual.

Con el objetivo de dar respuesta a la demanda social de diferentes profesionales, y a los futuros graduados se posibilita una continuación académica coherente con la puesta en marcha del Master oficial en Historia, Territorio y Recursos patrimoniales, con un perfil investigador, siguiendo los criterios y planteamientos establecidos en el Real Decreto 1993/2007 por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales. La propuesta sustituye al Programa de Doctorado Sociedad, Cultura y Poder en la Historia (bienio 2008-2010) que en la evaluación de la Agencia Nacional Evaluadora de la Calidad Académica (ANECA) recibió la Mención de Calidad.

La capacidad docente del centro ha quedado consignada en la evaluación docente realizada por la Universidad de Vigo desde 2002-2003 hasta la actualidad. Asimismo, los resultados de la auditoria externa realizada en el centro manifestaron la idoneidad de las titulaciones en relación con los recursos disponibles. Cabe destacar también la experiencia adquirida durante la puesta en marcha de los programas piloto con sistemas de transferencia ECTS, en los que nuestra Facultad ha sido pionera.

El carácter multidisciplinar y polivalente de los estudios (Historia, Arte y Geografía) capacita para un amplio abanico de salidas profesionales a sus egresados tan competitivos como los especializados en una sola de las disciplinas humanísticas, habida cuenta de la cada vez mayor flexibilidad del actual mercado laboral entre titulaciones y puestos de trabajo. Los servicios educativos, los servicios de la administración, los medios de comunicación, los centros de educación superior y secundaria, y un largo espectro de instituciones y empresas, proporcionan un marco para el desempeño de actividades relacionadas con el perfil formativo del grado, preparando para una gran variedad de actividades.

Además, la riqueza histórica, artística, arqueológica y natural proporciona una estrecha relación entre los estudios universitarios y el mercado laboral, abriendo una nueva vía de profesionalización ante la creciente consideración del legado cultural heredado como recurso dotado de valor económico o productivo. La demanda y salidas profesionales en el terreno de la conservación, protección, gestión y difusión del patrimonio y el resto de actividades relacionadas con el turismo cultural abren un amplio horizonte a la salida profesional de nuestros futuros graduados. Las oportunidades ofrecidas por la constante expansión de las actividades económicas relacionadas con el patrimonio, la necesidad normativa de realización de excavaciones arqueológicas, la aplicación de normativas de ordenación del territorio y el turismo de calidad generan una constante demanda de utilidad de nuestras disciplinas.

Los datos de la tasa de eficiencia de nuestro centro son favorables, acercándose al 100%. Lo que sin duda indican las tasas es la mejora continua, mostrando el gran interés del alumnado en la consecución del título. Los procedimientos existentes

en el Sistema de Garantía Interno de Calidade (SGIC) del centro valorarán el progreso y los resultados obtenidos.

Facultade de Historia

A Facultade de Historia, sita no Campus Universitario de Ourense, oferta dúas titulacións adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (EEES): Grao e Posgrao. Ademais mantéñse vixente a titulación de Licenciatura en Historia, tamén en liña cos criterios de referencia do EEES. <?xml:namespace prefix = "o" ns = "urn:schemas-microsoft-com:office:office" />

Neste ano académico 2010-2011 impártense o primeiro e segundo curso do Grao en Xeografía e Historia; asemade, o terceiro, cuarto e quinto curso da Licenciatura en Historia.

No Posgrao xa se desenvolveu o curso de Mestrado en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais (2009-2010) que posibilita, no mesmo Centro, a realización da Tese de Doutoramento. A información relativa á convocatoria 2010-2011 deste Mestrado de Investigación poder ser consultada nesta web.

Grao en Xeografía e Historia

Materias

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
002G250V01501	Historia antiga da Península Ibérica	1c	6
002G250V01502	Historia da arte moderna	1c	6
002G250V01503	Historia medieval da Península Ibérica	1c	6
002G250V01504	Prehistoria da Península Ibérica	1c	6
002G250V01505	Xeografía aplicada: territorio e paisaxe	1c	6
002G250V01601	Historia contemporánea de España	2c	6
002G250V01602	Historia da arte contemporánea	2c	6
002G250V01603	Historia moderna de España	2c	6
002G250V01604	Mundo actual	2c	6
002G250V01605	Sistemas de representación xeográfica	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia antiga da Península Ibérica**

Materia	Historia antiga da Península Ibérica			
Código	002G250V01501			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Reboreda Morillo, Susana Maria			
Profesorado	Adalid Rodríguez, Montserrat Reboreda Morillo, Susana Maria			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Coñecemento dos principais acontecementos e dos procesos de cambio e permanencia que tiveron lugar ao longo da Historia Antiga da Península Ibérica seguindo unha perspectiva diacrónica. Trátase de incentivar a actitude crítica dos alumnos mediante a análise actualizada da realidade da Península Ibérica na Antigüidade.			

Competencias de titulación

Código	
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer detalladamente a evolución das comunidades asentadas no territorio peninsular durante a Antigüidade e as transformacións socioeconómicas e políticas que se producen durante este período da historia.	A16 A19	B1 B5
Comprender as razóns que motivan os procesos de cambio e permanencia que se deron ao longo da Idade Antiga na Península Ibérica.	A14	B1
Respectar os puntos de vista que se derivan dos antecedentes culturais e nacionais, neste caso relacionados coa época antiga, adquirindo capacidade de razoamento crítico.	A13	B7
Utilizar diferentes instrumentos de recompilación de información e manexar as distintas fontes coas que se elabora a historia antiga, tanto arqueolóxicas como escritas, para ser capaz de organizar e planificar, realizar e presentar pequenas investigacións individuais que contribúan á adquisición dun coñecemento racional, non memorístico da materia.	A23	B3 B4 B11

Contidos

Tema	
1. Hispania Prerromana.	1.1. Fontes para o estudo da Historia Antiga da Península Ibérica. 1.2. Hispania Prerromana I: Os pobos prerromanos da Península. 1.3. Hispania Prerromana II: Os pobos colonizadores. 1.4. A conquista de Hispania por Roma.
2. Hispania Romana: O Alto Imperio.	2.1. Hispania Romana I: O Principado de Augusto e a dinastía Xulio-Claudia. 2.2. Hispania Romana II: Dinastías Flavia e Antonina. 2.3. Hispania Romana III: Os Severos e a crise do s.III. 2.4. Hispania Romana IV: A Tetrarquía e o xurdimento das fórmulas Baixo Imperiais.

3. O Baixo Imperio e os inicios do período medieval.

- 3.1. A monarquía Constantianina e Valentiniana.
- 3.2. As penetracións bárbaras e os primeiros reinos xermánicos de Hispania.
- 3.3. O desenvolvemento cultural de Hispania nos s. IV-V.
- 3.4. A fin da presenza romana en Hispania.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	6	25	31
Titoría en grupo	5	0	5
Actividades introdutorias	1.5	0	1.5
Traballos de aula	8	10	18
Sesión maxistral	25	30	55
Probas de resposta curta	2.5	13	15.5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	22	24
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado, orientados ao manexo de instrumentos de recompilación de información e de distintas fontes coas que se elabora a historia antiga. A asignación de traballos deberá quedar resolta no primeiro mes do cuadrimestre.
Titoría en grupo	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e á aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia.
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, a tomar contacto co alumnado e a reunir información sobre os seus coñecementos previos sobre o temario, as súas motivacións e intereses.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistras que inclúan a análise e comentario crítico das fontes propias da historia antiga, a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas e a análise e interpretación de materiais gráficos e audiovisuais.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor das claves fundamentais de cada un dos bloques temáticos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución dos traballos realizados polo alumnado. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TITORÍAS EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia. PROBAS DE RESPONDA CURTA: Seguimento individualizado do proceso de aprendizaxe autónomo do alumno. Ao longo do cuadrimestre realizaranse dúas probas de resposta curta para ter conta das competencias que os alumnos van adquirindo no desenvolvemento da materia.
Titoría en grupo	TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución dos traballos realizados polo alumnado. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TITORÍAS EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia. PROBAS DE RESPONDA CURTA: Seguimento individualizado do proceso de aprendizaxe autónomo do alumno. Ao longo do cuadrimestre realizaranse dúas probas de resposta curta para ter conta das competencias que os alumnos van adquirindo no desenvolvemento da materia.
Traballos de aula	TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución dos traballos realizados polo alumnado. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TITORÍAS EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia. PROBAS DE RESPONDA CURTA: Seguimento individualizado do proceso de aprendizaxe autónomo do alumno. Ao longo do cuadrimestre realizaranse dúas probas de resposta curta para ter conta das competencias que os alumnos van adquirindo no desenvolvemento da materia.

Avaliación

Descrición	Cualificación
------------	---------------

Traballos tutelados	Presentación e entrega, na data sinalada, dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase, a maiores do marco teórico do traballo, a súa estrutura, a calidade da documentación empregada e a reflexión crítica sobre as fontes, a orixinalidade e rigor, a presentación formal do mesmo e a coherencia na súa exposición e defensa.	15
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos indicados.	10
Probos de resposta curta	Valoraranse o dominio dos coñecementos teóricos e operativos da materia, así como a capacidade de síntese e a coherencia na redacción. Ao longo do cuadrimestre realizaranse dúas probas de resposta curta.	5
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	Valoraranse os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través dunha proba de avaliación sobre os tres grandes temas-bloque do programa. Esta proba incluírá tanto probas de contido teórico como comentarios de texto, mapas ou gráficas.	60
Outras	Asistencia e participación activa nas sesións teóricas e prácticas, tutorías e outras actividades. Realizarase un control diario da mesma	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudiantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

- AA.VV. *Historia de España Antigua: Tomo I: Protohistoria. Tomo II: Hispania romana*. Madrid: Cátedra, 1983.
- Abascal, J.M. e Espinosa, U., *La ciudad hispano-romana*. Logroño: Colegio Oficial de Aparejadores y A.T. de la Rioja, 1989.
- Alvar, J e Blázquez, J.M^a., *Los enigmas de Tarteso*. Madrid: Cátedra. 1993.
- Alvar Ezquerra, J. (dir.), *Entre Fenicios y Visigodos. La Historia Antigua de la Península Ibérica*. Madrid: La Esfera de los Libros, 2008.
- Arce, J., *El último siglo de la España romana: 284-409*. Madrid: Alianza Editorial, 1982.
- Aubet, Mª E., *Tiro y las colonias fenicias de occidente*. Barcelona: Crítica, 1994.
- Blázquez, J. M^a., *Religiones en la España Antigua*. Madrid: Cátedra, 1991.
- Burillo, F., *Los Celtíberos*. Barcelona: Crítica, 1998.
- Cepas, A., *Crisis y continuidad en la Hispania del siglo III*. Madrid: C.S.I.C., 1997.
- Chic García, G., *El comercio y el Mediterráneo en la Antigüedad*, Madrid: Akal. 2009.
- Gracia Alonso, F.(coord.), *De Iberia a Hispania*, Barcelona: Ariel, 2008.
- Plácido, D., *Hispania Antigua*, vol.I de *Historia de España* dirixida por J. Fontana e R. Villares, Barcelona: Crítica, 2009.
- Roldán, J.M. e SantosYanguas, J., *Historia de España.Vol.2: Hispania Romana*. Madrid: Espasa Calpe, 2004.
- Sanz, R., *Las migraciones bárbaras y la creación de los primeros reinos de Occidente*. Madrid: Editorial Síntesis, 1995.
- Tuñón de Lara, M., Tarradell, M e Mangas, J., *Historia de España I: Introducción, Primeras Culturas e Hispania romana*. Barcelona: Labor, 1987.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia da arte moderna**

Materia	Historia da arte moderna			
Código	002G250V01502			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Barriocanal Lopez, Maria Yolanda			
Profesorado	Barriocanal Lopez, Maria Yolanda			
Correo-e	barriocanal@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo das manifestacións artísticas en Italia nos séculos XV ao XVIII nas grandes xeneralizacións conceptuais que a historiografía artística sinala como Renacemento, Manierismo e Barroco. O seu desenvolvemento comprenderá a análise do proceso de produción e recepción da obra de arte durante estas centurias, a través dos creadores e obras máis significativas, tendo en conta a perspectiva histórica, social, ideolóxica e iconográfica que permiten a súa contextualización, co apoio das fontes literarias e documentais.			

Competencias de titulación

Código	
A25	Visión diacrónica xeneral da Historia da Arte Universal
A26	Visión diacrónica rexional e completa dos fenómenos artísticos territoriais
A28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
A30	Coñecemento das principais fontes literarias e documentais da Historia da arte
A31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
A32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte
B2	Aplicación dos coñecementos

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer as diferentes manifestacións artísticas, integradas no contexto histórico, social e cultural dos períodos obxecto de estudo	A26
Desarrollar capacidade de comprensión, tratamento e aplicación das fontes literarias e documentais relacionadas	A30
Demostrar capacidade para a análise integral das obras de arte e de búsqueda de información para a súa interpretación	A28
Desenvolver as dotes de percepción das manifestacións artísticas do Renacemento e Barroco dunha forma interdisciplinar	A32
Adquirir coñecementos básicos de iconografía para a interpretación das imaxes artísticas dos períodos de estudo	A31
Recoñecer unha visión diacrónica xeneral da Historia da Arte Universal	A25
Aplicar os coñecementos	B2

Contidos

Tema	
1. Humanismo e Renacemento	1.1. Concepto. O valor concedido á antigüidade. A preocupación humanista das artes. Arte e humanismo nas Cortes italianas do Renacemento
2. Clasicismo e Manierismo	2.1. Arquitectura e urbanismo no Quattrocento e Cinquecento italiano. ral. O plan central. As teorías sobre a cidade ideal. A plasmación da igrexa triunfante 2.2. Orientacións pictóricas das escolas italianas. 2.3. A síntesis dos valores formais e intelectuais da escultura renacentista
3. O Barroco	4.1. Concepto. O Concilio de Trento e as artes. Retórica e procedementos barrocos 4.2. A arquitectura: a igrexa e os reformadores 4.3. Patronazgo e imaxinería relixiosa do Seicento italiano

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	30	50
Eventos docentes e/ou divulgativos	4	0	4
Saídas de estudo/prácticas de campo	5	10	15
Titoría en grupo	5	3	8
Traballos tutelados	10	30	40
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta curta	2	20	22
Traballos e proxectos	3	7	10
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clases expositivas que concentran o aprendizaxe teórico. Nas diferentes sesións se desenvolve o contido do programa, secuenciado en bloques temáticos. Para cada unidade temática ofrécese un esquema básico e bibliografía específica para seguir e profundizar nos contidos. Nas sesións emprégase recursos complementarios (proieccións en power point, fontes documentais e literarias, páxinas de internet, etc.)
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a conferencias, charlas e debates relacionados cos contidos da materia, fora do ámbito académico, programadas durante o curso polas diferentes institucións culturais e museos de ámbito local
Saídas de estudo/prácticas de campo	Saídas de estudo fora do ámbito académico en función do contido do programa (exposicións temporais, coleccións ou fondos museísticos, monumentos ou conxuntos histórico artísticos de interese, etc.)
Titoría en grupo	Apoio á formación do alumno/a, orientado a resolver as dúbidas ou calquera outra cuestión relacionada coa materia
Traballos tutelados	Dirixidos á profundización na materia e ao fortalecemento da capacidade analítica e expositiva do alumnado. Consisten na elaboración dun traballo inédito, de carácter individual ou grupal (maximo dous alumnos), vinculado aos contidos do programa. Se valorará o acceso á bibliografía e fontes, a presentación, claridade e orixinalidade expositiva, e a metodoloxía empregada.
Actividades introdutorias	Sesión previa, orientada á presentación do desenvolvemento da materia e primeira toma de contacto cos estudantes

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Levarase unha atención personalizada, mediante o seguimento do alumnado no aprendizaxe da materia, atendendo a todas as consultas persoais, cuestións relativas ás actividades programadas, especialmente na orientación e revisión dos traballos tutelados e sistemas de avaliación.
Titoría en grupo	Levarase unha atención personalizada, mediante o seguimento do alumnado no aprendizaxe da materia, atendendo a todas as consultas persoais, cuestións relativas ás actividades programadas, especialmente na orientación e revisión dos traballos tutelados e sistemas de avaliación.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Valoración da comprensión e asimilación dos contidos teóricos da materia	50
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asimilación das insenanzas vertidas nas sesións culturais fora da aula	10
Saídas de estudo/prácticas de campo	Participación activa nas saídas de estudo plantexadas como complemento á materia	10
Traballos tutelados	Na súa avaliación se considerarán os seguintes criterios: - singularidade e complexidade do tema de estudo escollido - metodoloxía - bibliografía e fontes consultadas - presentación, claridade e orixinalidade expositiva	20
Outras	Asistencia e participación nas clases teóricas e actividades presenciais	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

ARGAN, G. C., **Renacimiento y Barroco**,

BLUNT, A., **Teoría de las artes en Italia, 144-1600**, Gustavo-Gili,

BURCKHARDT, J., **La cultura del Renacimiento en Italia**, Iberia,

BURKE, P., **El Renacimiento en Italia: cultura y sociedad en Italia**, Alianza,

WÖLLFFLIN, H., **Renacimiento y Barroco**,

WITTKOWER, R., **Arte y Arquitectura en Italia 1600-1750**, Cátedra,

BENEVOLO, L.: Historia de la Arquitectura del Renacimiento, 2 vols,m Madrid, 1993.

CHASTEL, A.: Arte y humanismo en Florencia en tiempos de Lorenzo el Magnífico, Madrid, Cátedra, 1982.

FORSMAN, E.: Dórico, Jónico y Corintio en la arquitectura del Renacimiento, Madrid, Xarait, 1983.

FREEDBERG, D.: Pintura en Italia, 1500-1600, Madrid, Cátedra, 1978.

PANOFKY, E.: Renacimiento y renacimientos en el arte occidental, Madrid, Alianza, 1994.

TAFURI, M.: La arquitectura del Humanismo, Madrid, Xarait, 1978.

WITTKOWER, R.: Los fundamentos de la arquitectura en la Edad del Humnaismo, Madrid, Alianza Forma, 1992.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia da arte contemporánea/O02G250V01602

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Historia moderna universal/O02G250V01405

Historia moderna de España/O02G250V01603

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia da arte medieval/O02G250V01404

Outros comentarios

A causa da ensinanza e avaliación continúa, recoméndase que a ficha de identificación do estudante se entregue, debidamente cumprimentada cos seus datos personais e correo electrónico na primeira semán do curso.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia medieval da Península Ibérica**

Materia	Historia medieval da Península Ibérica			
Código	002G250V01503			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Profesorado	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Correo-e	fjperez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento, comprensión e aceptación dos caracteres específicos, principais acontecementos e transformacións da sociedade da península Ibérica durante a Idade Media, prestando especial atención á súa realidade multicultural e ao ter sido o berce da realidade política actual			

Competencias de titulación

Código	
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A19	Coñecemento da historia nacional propia
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer e comprender os principais rasgos da evolución da sociedade de península Ibérica en todas as súas vertentes (social, económica, política, cultural, etc.) entre os séculos V e XV	A16 A19	B11
Analizar, comparar e avaliar o pasado medieval peninsular mediante o estudo e tratamento das diversas fontes (textuais, literarias, artísticas, etc.) procedentes dese pasado para realizar traballos individuais ou en equipo que contribúan ao seu mellor entendemento	A13	B4
Adquirir conciencia da difícil convivencia entre culturas e pobos na Idade Media peninsular e aceptar os sucesivos entendementos e conflitos tanto entre relixións como entre formacións políticas diferentes	A13 A19	B10

Contidos

Tema	
1.- Alta Idade Media (ss. V-X)	1.1.- Introducción á Idade Media peninsular 1.2.- Os reinos xermánicos da península Ibérica 1.3.- O predominio e esplendor de Al Andalus 1.4.- Os núcleos cristiáns do norte da Península
2.- Plena Idade Media (ss. XI-XIII)	2.1.- Da superioridade islámica á cristiá 2.2.- O equilibrio dos reinos cristiáns 2.3.- A plenitude da sociedade cristiá peninsular 2.4.- A difícil convivencia das tres culturas
3.- Baixa Idade Media (ss. XIV-XV)	3.1.- A institucionalización das monarquías 3.2.- Crisis e recuperación baixo

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	19	20	39
Seminarios	5	10	15
Traballos tutelados	7	26	33
Resolución de problemas e/ou exercicios	6	12	18
Titoría en grupo	3	9	12

Saídas de estudo/prácticas de campo	2	2	4
Probas de resposta curta	3	6	9
Traballos e proxectos	4	15	19
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión orientada a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento das actividades relacionadas coa mesma
Seminarios	Actividades en grupo nas que se realizará a introducción teórica e o reparto de tarefas dos traballos tutelados
Traballos tutelados	Elaboración e presentación de traballos feitos polo alumnado de forma individual ou en grupo
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais
Titoría en grupo	Seguemento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia así como supervisión do traballo autónomo do alumnado en relación coa mesma
Saídas de estudo/prácticas de campo	Saída de estudos na que se comprobará in situ o que resta do pasado medieval nun lugar concreto, analizándose dito legado

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Seguemento e atención individualizada do alumnado tanto na aula como no despacho ou mediante correo electrónico, coa intención de resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdir no estudo e comprensión dos contidos da materia, preparación de traballos, resolucións de problemas, probas de avaliación, etc
Traballos tutelados	Seguemento e atención individualizada do alumnado tanto na aula como no despacho ou mediante correo electrónico, coa intención de resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdir no estudo e comprensión dos contidos da materia, preparación de traballos, resolucións de problemas, probas de avaliación, etc

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Avaliación mediante tres probas de resposta curta ao final do correspondente tema	30
Traballos tutelados	Avaliaranse os coñecementos teóricos adquiridos polo alumnado na realización e estruturación do traballo (30%) así como a súa capacidade de exposición (10%)	40
Resolución de problemas e/ou exercicios	Presentación e entrega, conforme os criterios establecidos, dos materiais elaborados nas sesións prácticas	20
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta

Bibliografía. Fontes de información

- Loring, M.I.; Pérez, D. e Fuentes, P., **La Hispania tardorromana y visigoda. Siglos V-VIII [Historia de España 3er Milenio, nº 4]**, 2008,
- Salvatierra, V. e Canto, A., **Al-Ándalus. De la invasión al califato de Córdoba [Historia de España 3er Milenio, nº 5]**, 2008,
- Isla Frez, A., **La Alta Edad Media. Siglos VIII-XI [Historia de España 3er Milenio, nº 7]**, 2002,
- Álvarez Borge, I., **La Plena Edad Media. Siglos XII-XIII [Historia de España 3er Milenio, nº 8]**, 2003,
- Guinot Rodríguez, E., **La Baja Edad Media en los siglos XIV y XV. Economía y Sociedad [Historia de España 3er Milenio, nº 9]**, 2003,

Monsalvo Antón, J.M., **La Baja Edad Media en los siglos XIV y XV. Política y Cultura** [Historia de España 3er Milenio, nº 10], 2005,

Álvarez Palenzuela, V.A. (dir.), **Historia de España de la Edad Media**, 2002,

Historia de España, 7. Época medieval. La dinámica política, 2005,

Historia de España. 8. Época medieval. Administración y gobierno, 2003,

Historia de España. 9. Época medieval. Economía y sociedad, 2004,

Historia de España. 10. Época medieval. Iglesia y cultura, 2002,

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prehistoria da Península Ibérica**

Materia	Prehistoria da Península Ibérica			
Código	002G250V01504			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Comendador Rey, Beatriz Pilar			
Profesorado	Comendador Rey, Beatriz Pilar			
Correo-e	beacomendador@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/historia			
Descrición xeral	A materia Prehistoria da Península Ibérica impártese no 3º ano do Grao en Xeografía e Historia, dentro do bloque Historia de España. O seu papel básico é iniciar ao alumno nos desenvolvementos xerais da prehistoria peninsular atendendo con especial atención ás fontes arqueolóxicas empregadas para o seu estudo.			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B3	Capacidade de organización e planificación
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza
B15	Sensibilidade cara temas ambientais.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer, comprender e comparar os principais conceptos e procesos da Prehistoria da Península Ibérica.	A13 A16 A19	B3 B12
Ser capaz de acceder á información dispoñible en diversas fontes e ser capaz de discriminar as máis adecuadas.	A23	B6 B7 B9 B11
Valorar o patrimonio arqueolóxico no seu contexto pasado e presente.	A12	B10 B15

Contidos

Tema	
I. O nacemento da Prehistoria e o proceso de hominización da P. Ibérica	Tema 1.- O Nacemento da Prehistoria peninsular Tema 2.- O Cuaternario Tema 3.- A hominización da P. Ibérica Tema 4.- Do Home de Neandertal ao Homo Sapiens
II. As bases económicas e de subsistencia	Tema 1.- Economía cazadora-recolectora e economía produtora. Tema 2.- Modelos de ocupación e asentamento. Tema 3.- Tecnoloxías Prehistóricas. Tema 4.- O intercambio e o desenvolvemento dos circuitos comerciais.
III. As sociedades e as formas simbólicas	Tema 1.- Arte Prehistórico. Tema 2.- A morte. Tema 3.- A orixe da desigualdade social.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	3	5	8
Actividades introdutorias	2	0	2
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10
Traballos tutelados	0	20	20
Titoría en grupo	5	5	10
Sesión maxistral	25	30	55
Saídas de estudo/prácticas de campo	10	5	15
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	10	12
Traballos e proxectos	3	15	18
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminarios	Traballo en grupos informais na aula coa finalidade do estudo intensivo dun tema.
Actividades introdutorias	Actividades previas para coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións do alumnado.
Prácticas autónomas a través de TIC	Exercicios e Foro virtual (Espazo de discusión para o tratamento dun tema desenvolto a través dun entorno virtual).
Traballos tutelados	- Traballo colaborativo en grupo formal con xeración de interdependencia. - Traballo individual con diversas actividades, que finalizan nunha proba de desenvolvemento.
Titoría en grupo	Seguimento da realización dos traballos. Asesoramento e aclaración de dúbidas.
Sesión maxistral	Sesións teóricas con apoio de material didáctico elaborado para estas sesións (dispoñible en TEMA@).
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade desenvolvida nun contexto externo, que ten que ver coa observación directa e sistemática.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios e actividades introdutorias coas anotacións do profesor. O seguimento individualizado do alumno nas prácticas a través de TIC será feito a partires das ferramentas propias da plataforma TEMA@ (participación, estadísticas de acceso, realización de exercicios ou exercicios en liña, etc...).
Actividades introdutorias	Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios e actividades introdutorias coas anotacións do profesor. O seguimento individualizado do alumno nas prácticas a través de TIC será feito a partires das ferramentas propias da plataforma TEMA@ (participación, estadísticas de acceso, realización de exercicios ou exercicios en liña, etc...).
Prácticas autónomas a través de TIC	Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios e actividades introdutorias coas anotacións do profesor. O seguimento individualizado do alumno nas prácticas a través de TIC será feito a partires das ferramentas propias da plataforma TEMA@ (participación, estadísticas de acceso, realización de exercicios ou exercicios en liña, etc...).
Sesión maxistral	Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios e actividades introdutorias coas anotacións do profesor. O seguimento individualizado do alumno nas prácticas a través de TIC será feito a partires das ferramentas propias da plataforma TEMA@ (participación, estadísticas de acceso, realización de exercicios ou exercicios en liña, etc...).

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	O traballo colaborativo será exposto por un dos membros do grupo elixido ao chou e a cualificación será igual para todos os mebrs do grupo. A avaliación será por pares, 50% profesor e 50% os propios alumnos que cubrirán unha ficha.	30
Sesión maxistral	Os coñecementos adquiridos serán avaliados mediante un proba de desenvolvemento.	60
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación activa do alumnado.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo

obligatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Básica

- Cardoso, J.L. 2007. *Pré-História de Portugal*. Ed.Universidade Aberta. Lisboa.
- Eiroa, J., Bachiller,A., Castro, L., Lomba, J. 1999. *Nociones de tecnología y tipología en Prehistoria*. Ariel. Barcelona. OUR 903 /113
- Fernández, V. 2007. *Prehistoria. El largo camino de la humanidad*.Alianza Editorial. Madrid. OUR 903 /425
- Menéndez, M. (Coord.)2008. *Prehistoria y Protohistoria de la Península Ibérica*. UNED.Madrid. OUR 903 /464
- Vega, G., Bernabeu,J., Chapa., T. 2003. *La Prehistoria*. Historia de España. Tercer Milenio.Editorial Síntesis. Madrid. OUR 903 /441

Complementaria

- Arsuaga,J.L. 2004. *Atapuerca y la evolución humana*. Fundación Caixa Catalunya.
- Barandiarán,L., Martí, B., del Rincón, M. A., Maya, J. L. 2005. *Prehistoria de la Península Ibérica*. Ariel. Barcelona.
- Bernabeu,J, Aura, J., Badal, E. 1993. *Al Oeste del Edén. Las primeras sociedades agrícolas en la Europa mediterránea*. Historia Universal. Síntesis.Madrid.
- Bicho,N. 2006. *Manual de Arqueología Pré-Histórica*, Lisboa, Ed. 70.
- Bicho,N. F., Carvalho, A.F. 2006. *Actas IV Congreso de Arqueología Peninsular*. Centro de Estudos de Património.Departamento de História, Arqueología e Património. Faro.
- Bueno,P., Balbín R. 1997. *Actas II Congresso de Arqueología Peninsular*. Fundación Rei Afonso Henriques. Zamora.
- Buxó,R. 1997. *Arqueología de las plantas: la explotación económica de las semillas y los frutos en el marco mediterráneo de la Península Ibérica*. Crítica. Barcelona.
- Buxó,R. 2008. *Arqueobotánica: Los usos de las plantas en la Península Ibérica*. Ariel. Barcelona.
- Cardoso,J.L. 2002. *Pré-Historia de Portugal*. Ed.Verbo. Lisboa.
- Castro,P. V., González, R; Lull, V., Mico, R. 1996. *Cronología de la Prehistoria Reciente de la Península Ibérica y Baleares (c. 2800-900 cal. ANE)*. BAR-IS,652.
- Chapman,R. 1991. *La formación de las sociedades complejas.El sureste de la península ibérica en el marco del Mediterráneo occidental*.Crítica. Barcelona.
- Delibes,G., Fernández-Miranda, M. 1993. *Los orígenes de la civilización. El Calcolítico en el Viejo Mundo*. Síntesis. Madrid.
- Díaz-Andreu,M. 2002. *Historia de la Arqueología en España*. Ediciones Clásicas.
- Eiroa,J. 2003. *Nociones de Prehistoria*.Ariel. Barcelona.
- Fullola,J. M., Petit, M. A. 1998. *La puerta del pasado*. Martínez Roca. S.A. Barcelona.
- Hernando,A. 1999. *Los primeros agricultores de la Península Ibérica*. Síntesis. Madrid.
- Jorge,S. 1999. *Domesticar a terra. As primeiras comunidades agrárias em território português*. Ed. Gradiva. Lisboa.
- Lull,V. 1993. *La "cultura" de El Argar.Un modelo para el estudio de las formaciones económico-sociales prehistóricas*.Akal. Madrid.
- Moure,A., González Morales, M. R 1992. *La expansión de los Cazadores. Paleolítico Superior y Mesolítico en el Viejo Mundo*. Síntesis. Madrid.
- Moure Romanillo, A., Santos y Anguas, J. 2004. *Historia de España. Prehistoria. Del primer hombre a las colonizaciones mediterráneas(hasta el siglo III a. C.)*, vol. 1. Madrid. Ed, Espasa Calpe.
- VV.AA.2006. *Territórios da Pré-História em Portugal*,Ed.Arkeos-Perspectivas em Diálogo □ 19. CEIPHAR. Tomar.

Atlas y diccionarios

Alcina, J. (Coord.) 1998. *Diccionario de Arqueología*. Alianza Editorial. Madrid.

Arias, F., Romero, A.M^a. 1995. *Diccionario de Termos de Arqueoloxía e Prehistoria*. Ir Indo. Vigo.

Díaz-Andreu, M., Mora, G. y Cortadella i Morral, J. 2009. *Diccionario histórico de la Arqueología en España (siglos XV-XX)*. Marcial Pons. Ediciones de Historia. Madrid.

Menéndez, M., Jimeno, A. Fernández, V. 1997. *Diccionario de Prehistoria*. Alianza Editorial. Madrid.

Coa finalidade de complementar a actividade docente, aportaranse diversos recursos (materiais audiovisuais, documentos, enlaces, etc) a través da plataforma TEM@.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Arqueoloxía aplicada/O02G250V01402

Historia antiga da Península Ibérica/O02G250V01501

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia: Modelos de interpretación das sociedades preestatais/O02G250V01105

Prehistoria universal/O02G250V01204

Teoría e método da arqueoloxía/O02G250V01205

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase unha documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xeografía aplicada: territorio e paisaxe**

Materia	Xeografía aplicada: territorio e paisaxe			
Código	O02G250V01505			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	de Uña Alvarez, Elena			
Profesorado	Bralo Ron, Maria Rosa Concepcion de Uña Alvarez, Elena Trashorras Montecelos, Ester			
Correo-e	edeuna@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Materia adicada ao estudo dos sistemas territoriais e as suas paisaxes dende unha perspectiva aplicada do coñecemento xeográfico. Céntrase no diagnóstico e análise do territorio e da paisaxe dende unha perspectiva holista, tendo en conta os criterios de valor e a problemática da súa ordenación/xestión no ámbito da sociedade.			

Competencias de titulación

Código	
A7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
A9	Capacidade de análise e interpretación das paisaxes
A11	Coñecemento e desenvolvemento de habilidades no ámbito da ordenación e planificación territorial
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B15	Sensibilidade cara temas ambientais.
B16	Coñecemento doutras culturas.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Potenciar as capacidades de diagnóstico, análise e interpretación dos territorios e das paisaxes a través do traballo colaborativo: selección operativa de recursos, argumentación creativa dos planteamentos e calidade na presentación de propostas.	A7 A9	B9 B15
Coñecer e desenvolver habilidades na organización e xestión de proxectos no marco ambiental coa finalidade de configurar estratexias innovadoras, impulsando o compromiso ético individual e colectivo e a responsabilidade social no diagnóstico dos procesos vinculados o territorio/paisaxe.	coaA11	B8
Analizar a interpretación e avaliación estratéxica dos fenómenos xeográficos analizados noutras culturas para concienciar os estudantes sobre a importancia da conservación e manexo sostible dos territorios e das paisaxes, patrimonio dunha comunidade.	A7	B15 B16

Contidos

Tema	
1. Territorio	1.1 Articulación do concepto 1.2 A Xeografía, ciencia do territorio 1.3 Ordenación do territorio 1.4 Análise de casos
2. Paisaxe	2.1 Referentes do concepto 2.2 A Xeografía, ciencia da paisaxe 2.3 Ámbitos de aplicación 2.4 Análise de casos

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	9	0	9
Prácticas autónomas a través de TIC	0	20	20

Estudo de casos/análises de situacións	10	15	25
Sesión maxistral	20	25	45
Actividades introductorias	2	0	2
Titoría en grupo	4	5	9
Probos de tipo test	3	20	23
Estudo de casos/análise de situacións	2	15	17
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Orientacións específicas, resolución de dúbidas ou problemas no desenvolvemento das secuencias de aprendizaxe
Estudo de casos/análises de situacións	Orientacións específicas, resolución de dúbidas ou problemas no desenvolvemento das secuencias de aprendizaxe

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Prácticas autónomas a través de TIC	Elaboración dun documento por parte do alumno no que se reflicten as características do traballo levado a cabo.	20
Estudo de casos/análises de situacións	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo das diferentes variables involucradas, a análise dos antecedentes e condicións da situación.	30
Sesión maxistral	Avaliación das competencias adquiridas mediante proba tipo test	40
Outras	Asistencia e participación activa nas actividades e sesións planificadas.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

GENERALES

Asociación de Geógrafos Españoles (2006) *Nueva cultura del territorio*. Madrid, AGE.

Bolós, M. de (dir) (1992) *Manual de ciencia del paisaje*. Barcelona, Masson.

Paül, V. & Tort, I. (eds) (2007) *Territorios, paisajes y lugares: trabajos recientes de pensamiento geográfico*. Madrid, AGE.

Philipponneau, M. (2001) *Geografía Aplicada*. Barcelona, Ariel.

Roger, A. (2007) *Breve tratado del paisaje*. Madrid, Biblioteca Nueva.

ESPECÍFICAS

Calvo García-Tornel, F. (2001) *Sociedades y territorios en riesgo*. Barcelona, Serbal.

Feria Toribio, J.M. et al (eds) (2009) *Territorios, sociedades y políticas*. Sevilla, AGE.

Gómez-Orea, D. (dir) (1994) *Ordenación del territorio*. Madrid, Editorial Agrícola Española.

Pillet, F. (coord.) (2010) *Territorio, paisaje y sostenibilidad*. Barcelona, La Estrella Polar.

Recomendaciones

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Xeografía: Fundamentos de xeografía física/O02G250V01102

Xeografía: Fundamentos de xeografía humana/O02G250V01202

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia contemporánea de España**

Materia	Historia contemporánea de España			
Código	002G250V01601			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Valin Fernandez, Alberto Juan			
Profesorado	Valin Fernandez, Alberto Juan			
Correo-e	avalin@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Historia contemporánea española.			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer en detalle a evolución da sociedade española na época contemporánea e as transformacións económicas, sociais e políticas, facendo fincapé nos transcendentais procesos revolucionarios que se foron sucedendo no tempo.	A14 A16 A19	B1 B5 B11
Adquirir unha conciencia crítica da relación entre os acontecementos e os procesos propios da longa e tortuosa idade contemporánea española e a nosa realidade actual.	A12 A13	B1 B2 B7 B8
Explicar os grandes procesos de cambio e continuidade da contemporaneidade española a nivel político, económico, social, cultural e de mentalidades.	A12 A14 A19	B1 B2 B5 B7
Manexar de xeito básico diferentes instrumentos de recompilación de información e pescudar en fontes diversas propias da época contemporánea española, co fin de que poida ser quen de planificar, realizar e presentar pequenas investigacións individuais e/ou en equipo que contribúan á elaboración dun discurso histórico crítico e razoado	A23	B3 B4 B5

Contidos

Tema

1.- A Revolución burguesa: da quebra do Antigo Rexime á creación do Estado liberal.	1.1.- A periodización da historia contemporánea española. 1.2.-A Guerra da Independencia, As Cortes de Cádiz e a Constitución de 1812. 1.3.- Revolución e Reación. (A Spanish Revolution): Sexenio Negro, O Trienio e a Ominosa Década. 1.4.-A Era Isabelina: As desamortizacións. 1.5.-O Sexenio Revolucionario.
2.- O Estado liberal: caciquismo e precariedade democrática. Primeira Restauración, Dictadura de Primo e Segunda República.	2.1.- A Primeira Restauración Borbónica. 2.2.-A Dictadura de Primo. 2.3.-A Segunda República.
3.- Da Guerra Civil á Monarquía postfranquista de Juan Carlos I.	3.1.-A Guerra Civil e a Revolución Social. 3.2.-O Franquismo. 3.3.- A Segunda Restauración Borbónica

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	2	2	4
Titoría en grupo	6	0	6
Traballos de aula	3	6	9
Traballos tutelados	4	20	24
Sesión maxistral	24	30	54
Actividades introdutorias	1	0	1
Seminarios	6	12	18
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	30	34
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Saída guiada pola cidade de Ourense. "Arquitectura popular, burguesa e aristocrática no Ourense contemporáneo".
Titoría en grupo	Sesións dirixidas ao seguimento e orientación sobre o estudo dos contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en curso.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistras que inclúan a resolución de comentarios e composición de textos históricos.
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito exclusivamente individual polo alumnado sobre temas monográficos en estreita relación coa disciplina e que serán obrigadamente expostos coa data da súa exposición na aula e os fará o alumno como técnica didáctica individual da impartición pedagóxica da Historia Contemporánea de España. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos máis relevantes da materia por parte do profesor.
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.
Seminarios	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materias de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	TITORIA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en curso. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos nas sesións maxistras. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.

Seminarios	TUTORIA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en curso. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos nas sesións maxistras. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Traballos de aula	TUTORIA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en curso. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos nas sesións maxistras. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Traballos tutelados	TUTORIA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en curso. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos nas sesións maxistras. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Saídas de estudo/prácticas de campo	Presencia obrigatoria e participación activa na saída de estudo, manifestando en abertas discusións o alumnado as correspondentes asociacións críticas co tema a estudar.	2.5
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros prefixados, dos exercicios prácticos indicados: comentarios de textos e de mapas; recensión de monografías, de documentais, de fotografías; etc.	5
Traballos tutelados	Presentación, pública defensa e entrega dun guión do exposto na data sinalada, do traballo individual obrigatorio. Valoraranse: o marco teórico, a estrutura e vertebración do traballo, as reflexións teóricas e críticas e a presentación e exposición formal do mesmo.	15
Sesión maxistral	Valoraranse os coñecementos teóricos da disciplina, a estruturación lóxica das ideas, a conciencia evolutiva dos distintos procesos históricos, a claridade expositiva, o espírito crítico, a madurez do estilo literario (sintaxe, léxico, ortografía, etc.) e a coherencia expositiva. Todo elo mediante dúas probas de avaliación que incluírán preguntas de resposta longa ou desenvolvemento. Para superar a materia será preciso acadar, en ambas dúas probas, unha cualificación mínima de 3,5 puntos dun máximo de 6.	60
Seminarios	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o libre debate, a libre discusión baseada no respecto mútuo e a activa participación.	7.5
Outras	Asistencia e participación activa nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades. Para o seu control é imprescindible a entrega dunha ficha personal por parte do alumnado antes de rematar a primeira semana do cuadrimestre. 10%	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo) nos que se examinarán de todo o programa da materia en base á bibliografía sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriramente un traballo. O exame suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Álvarez Junco, J. *Mater Dolorosa. la Idea de España en el siglo XIX*. 2002.

Aróstegui, J. *La Guerra Civil, 1936-1939*. Madrid, Temas de Hoy, 1997.

Artola, M. *La burguesía revolucionaria (1808-1874)*, Madrid, Alianza, 1973.

Artola, M. *La España de Fernando VII*. Madrid, Espasa, 1968.

- Avilés Fernández, M. *Nueva Historia de España*. Tomos IV y V. Madrid, Edaf, 1975.
- Bahamonde, Á. y Otero, L. E. *Historia de España*, Madrid, SM, 2009.
- Bolloten, B. *La Guerra Civil española: revolución y contrarrevolución*. Madrid, Alianza, 1997.
- Carr, R. *España 1808- 2008*. Barcelona, Ariel, 2009.
- Fernández Sebatán, J. y Fuentes, J. F. (dirs.). *Diccionario político-social del siglo XX español*. Madrid, Alianza editorial, 2008.
- Jover Zamora, J. M. *Historia España Menéndez Pidal*. Tomos XXXII al XXXIX. Madrid, Espasa.
- Lara Hernández, J. M. (dir.). *Historia de España*. Vols.: 9-12. Barcelona, Planeta, 1988.
- Martínez, Á., Sánchez, R. y Montero, F. *Manual de Historia de España. Siglo XIX*. Madrid, Historia 16, 1990.
- Paredes, J. *La España contemporánea*. Barcelona, Ariel, 1997.
- Palacio Atard, V. *La España del siglo XIX (1808-1898)*. Madrid, Espasa, 1978.
- Sánchez Jiménez, J. *La España contemporánea*. Madrid, Istmo, 1991.
- Tuñón de Lara, M. *El movimiento obrero en la historia de España*. (I) y (II). Madrid, Sarpe, 1985.
- Tusell, J. *Manual de Historia de España. 6. Siglo XX*. Madrid, Historia 16, 1990.
- Tusell, J. *Historia de España en el siglo XX*. Madrid, Taurus, 1998.

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA

Remítase aos manuais citados na Bibliografía Básica para a listaxe de bibliografía temática actualizada.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia: Introducción á historiografía/O02G250V01203

Historia contemporánea universal/O02G250V01403

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia da arte contemporánea				
Materia	Historia da arte contemporánea			
Código	002G250V01602			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Carballo-Calero Ramos, Maria Victoria Catalina			
Profesorado	Carballo-Calero Ramos, Maria Victoria Catalina			
Correo-e	vccalero@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A asignatura de Historia da Arte Contemporánea abarca temporalmente dende o derradeiro cuarto do século XVIII ata o momento actual. Arquitectura, escultura e pintura.			

Competencias de titulación	
Código	
A24	Conciencia crítica das coordenadas espazo-temporais da Historia da Arte
A25	Visión diacrónica xeneral da Historia da Arte Universal
A27	Coñecementos particulares e optativos da Historia da Arte
A29	Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: distintas linguaxes e técnicas da produción artística ao longo da historia.
A33	Coñecementos sobre documentación, composición de materiais e técnicas construtivas dos bens artísticos mobles e inmobles
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento

Competencias de materia		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Conocer detalladamente la evolución del Arte Contemporáneo y la transformación de lenguaje y discurso artístico del último cuarto del XVIII hasta la actualidad.	A24 A25 A27	B5
Adquirir a linguaxe artística necesario aplicado á arte contemporánea.	A24 A27 A29	B1 B2
Adquirir capacidad de consideración e interpretación de los diversos textos y escritos (de los propios artista, coetáneos sobre artitas, manifiestos de grupos...) apoyados en contexto ideolóxicos y científicos de la época.	A29 A33	B1 B2

Contidos	
Tema	
I.-ORIXES E FUNDAMENTOS DÁ ARTE NA IDADE CONTEMPORÁNEA. A ARTE DÁ ILUSTRACIÓN.	1. Neoclasicismo 2. Prerromantismo
II.- O SÉCULO XIX E VOS MOVEMENTOS ARTÍSTICOS NO CAMBIO DE SÉCULO.	1.-Romantismo 2.- Realismo 3.- Revolución, renovación e decadentismo: do Impresionismo ao Postimpresionismo
III.- O SÉCULO XX. VANGARDAS HISTÓRICAS. A ARTE DESPOIS DE 1945.	1.- Vanguardas Históricas: primeiras vangardas e período de entreguerras 2.- A arte dende 1945. 3.- Tendencias artísticas actuais. A Posmodernidade

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	24	30	54
Traballos tutelados	4	20	24
Seminarios	6	12	18
Titoría en grupo	6	0	6

Actividades introductorias	1	0	1
Saídas de estudo/prácticas de campo	2	2	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	6	9
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	22.5	25.5
Probas de resposta curta	1	7.5	8.5
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición y explicación de los contenidos de la materia por parte del profesor.
Traballos tutelados	Traballos individuais por parte dos alumnos sobre algún aspecto relacionado coa arte contemporánea.
Seminarios	Traballo en grupo que considere algún aspecto de especial dificultade.
Titoría en grupo	Seguimiento del avance y resolución de problemas de los alumnos relacionados con la materia.
Actividades introductorias	Presentación da materia e toma de contacto co alumno.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visitas a exposicións de arte contemporánea e talleres de artistas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Comentario de textos e/ou imaxes

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Traballárase cos alumnos individualmente ou en grupo, tanto as fontes necesarias para a realización dos seus traballos e os problemas teóricos ou prácticos que poidan xurdir.
Titoría en grupo	Traballárase cos alumnos individualmente ou en grupo, tanto as fontes necesarias para a realización dos seus traballos e os problemas teóricos ou prácticos que poidan xurdir.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Proba teórica consistente no desenvolvemento dun tema do programa por escrito. Posibilidade de proba oral. Análise de texto e imaxes relacionadas sempre co temario exposto polo profesor.	60
Traballos tutelados	Traballos individuais por parte dos alumnos dalgún aspecto relacionado coa Arte Contemporánea.	20
Seminarios	Valorárase a capacidade de discusión e participación nun traballo en grupo que considere algún aspecto de especial dificultade.	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	Comentarios de textos e/ou imaxes.	5
Outras	Asistencia con participación.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

(*) Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais. Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade *presencial serán *evaluados dos contidos do programa mediante unha proba escrita, que supoñerá o 70% da nota final, e un traballo *obligatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia moderna de España				
Materia	Historia moderna de España			
Código	002G250V01603			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Presedo Garazo, Antonio			
Profesorado	Presedo Garazo, Antonio			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Coñecemento dos fundamentos básicos da civilización e sociedade españolas da Idade Moderna, nas súas vertentes política, económica, social e cultural; e a súa interrelación con outras civilizacións e sociedades europeas e ultramarinas			

Competencias de titulación	
Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A19	Coñecemento da historia nacional propia
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer de xeito xeral, crítico e actualizado os fundamentos básicos da civilización e a sociedade española na Idade Moderna, e as súas transformacións, desde unha perspectiva ampla que contemple as vertentes social, económica, política e cultural	A16 A19	B3 B11
Adquirir conciencia crítica para valorar a relación entre os procesos e acontecementos históricos de España na Idade Moderna e os procesos e acontecementos actuais	A12 A13 A19	B4 B9
Coñecer e comprender as dinámicas de cambio e continuidade que se produciron en España durante a Idade Moderna, as causas e consecuencias deses procesos e a súa interrelación con Europa e o mundo mediterráneo	A16	B3 B14
Manexar e interpretar diferentes fontes historiográficas e documentais que permitan elaborar os traballos previstos	A14 A19	B3 B4 B6

Contidos	
Tema	
1. Bases estruturais	1.1. Demografía, poboación e sociedade na España do Antigo Réxime 1.2. Os sectores económicos da España do Antigo Réxime 1.3. O pensamento económico hispano: teoría e práctica nos séculos XVI-XVIII
2. Cultura e mentalidades	2.1. O problema do Renacemento español e a reforma católica 2.2. A cultura do Barroco e da Ilustración en España 2.3. Cultura popular e mentalidades na época das Luces
3. Política e relacións internacionais	3.1. Os Reis Católicos e a Monarquía española no cincocentos (reinados de Carlos I e Felipe II) 3.2. A Monarquía española no seiscentos: os Austrias menores 3.3. A España borbónica. A crise do Antigo Réxime en España

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	24	30	54
Seminarios	6	16	22
Traballos tutelados	4	14	18
Traballos de aula	5	10	15
Titoría en grupo	4	0	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	24	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	6	8
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións adicadas á presentación do programa da materia, e a tomar un primeiro contacto cos/as alumnos/as que permita coñecer o seu interese e motivacións cara a ela
Sesión maxistral	Exposición detallada por parte do docente dos contidos teóricos da materia, salientando aquelas liñas básicas que haberán de permitir o desenvolvemento das actividades relacionadas co temario
Seminarios	Actividades encamiñadas ó traballo intensivo por parte dos/as alumnos/as sobre un tema ou conxunto de temas concretos do programa da materia, que implicará a lectura e manexo de bibliografía específica, responder a preguntas guía formuladas polo docente e a participación nas sesións de debate que se levarán a cabo en relación con ditos temas
Traballos tutelados	Elaboración de traballos por parte dos/as alumnos/as, ben de xeito individual, ben en grupo, que deberán ser presentados na aula
Traballos de aula	Actividades que teñen como obxecto que os/as alumnos/as resolvan os exercicios prácticos relacionados cos contidos do temario
Titoría en grupo	Sesións nas que se fará seguimento dos progresos dos/as alumnos/as, atendendo ás dúbidas que se lles podan presentar en relación cos contidos da materia e nos traballos e exercicios prácticos

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Os/as alumnos/as recibirán atención personalizada no contexto da aula, no despacho do docente e a través do correo web. Preténdese dar resposta ás dúbidas que se lles vaian presentando en relación co estdud e comprensión da materia, de xeito especial cando se trate daqueles aspectos máis salientables ou que presenten maior dificultade. Ademais, se lles atenderá individualizadamente na preparación dos seus traballos de aula, sesións prácticas e probas de avaliación.
Traballos tutelados	Os/as alumnos/as recibirán atención personalizada no contexto da aula, no despacho do docente e a través do correo web. Preténdese dar resposta ás dúbidas que se lles vaian presentando en relación co estdud e comprensión da materia, de xeito especial cando se trate daqueles aspectos máis salientables ou que presenten maior dificultade. Ademais, se lles atenderá individualizadamente na preparación dos seus traballos de aula, sesións prácticas e probas de avaliación.
Titoría en grupo	Os/as alumnos/as recibirán atención personalizada no contexto da aula, no despacho do docente e a través do correo web. Preténdese dar resposta ás dúbidas que se lles vaian presentando en relación co estdud e comprensión da materia, de xeito especial cando se trate daqueles aspectos máis salientables ou que presenten maior dificultade. Ademais, se lles atenderá individualizadamente na preparación dos seus traballos de aula, sesións prácticas e probas de avaliación.
Traballos de aula	Os/as alumnos/as recibirán atención personalizada no contexto da aula, no despacho do docente e a través do correo web. Preténdese dar resposta ás dúbidas que se lles vaian presentando en relación co estdud e comprensión da materia, de xeito especial cando se trate daqueles aspectos máis salientables ou que presenten maior dificultade. Ademais, se lles atenderá individualizadamente na preparación dos seus traballos de aula, sesións prácticas e probas de avaliación.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Realización de dúas probas nas que se deberá responder a preguntas de desenvolvemento, outras de resposta curta e un exercicio práctico	60
Seminarios	Presentación e análise crítica de materiais relacionados cos contidos da materia, traballados previamente e debatidos na aula, valorándose o grao de participación dos/as alumnos/as en ditos debates	7.5
Traballos tutelados	Presentación e entrega dos traballos que se requiran según os criterios fixados polo docente e nas datas que se indiquen	15

Traballos de aula	Presentación e entrega dos traballos elaborados nas sesións prácticas según os criterios fixados polo docente	7.5
Outras	Nivel de asistencia e participación activa dos/as alumnos/as nas sesións presenciais (sesións maxistras, seminarios e prácticas) e entrega puntual dos traballos que se lles requiran	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía xeral

- Domínguez Ortiz, A. (dir.), *Historia de España*, vols. 5, 6 e 7, Barcelona, Planeta, 1988-89. OUR 94" 15/17" /734 v.5, v.6, v.7
- Floristán, A. (coord.), *Historia de España en la Edad Moderna*, Baelona, Ariel, 2004. OUR 94" 15/17" /565
- Fontana, J. & Villares, R. (dirs.), *Historia de España*, vols. 3, 4 e 5, Barcelona, Crítica & Marcial Pons, 2007-08. OUR 94" 15/17" /492 e 783; E 078 HIS esp
- Jover Zamora, J. M.^a (dir.), *Historia de España*, fundada por Ramón Menéndez Pidal, vols. 17 a 31, Madrid, Espasa-Calpe, 1989-, OUR 946.0 /2
- Martínez Ruiz, E. et al., *España Moderna*, Madrid, Istmo, 1992. OUR 94" 15/17" /435
- Rodríguez García, J. & Castilla Soto, J., *Diccionario de términos de Historia de España. Edad Moderna*, Barcelona, Ariel, 2005. OUR 94" 15/17" /738

Bibliografía específica

- Artola, M., *La Hacienda del Antiguo Régimen*, Madrid, Alianza, 1982. OUR 94" 15/17" /552
- Capel Martínez, R. M.^a & Cepeda Gómez, J., *El siglo de las Luces. Política y sociedad*, Madrid, Síntesis, 2006. OUR 94" 15/17" /687
- Comín, F., Hernández, M. & Llopis, E. (eds.), *Historia económica de España: siglos X-XX*, Barcelona, Crítica, 2002. OUR 338/129
- Domínguez Ortiz, A., *Sociedad y estado en el siglo XVIII español*, Barcelona, Ariel, 1976. Depósito: OUR 41246
- Elliott, J., *La España Imperial, 1469-1716*, Barcelona, Vicens Vives, 1966. Depósito: OUR 10468
- Fernández Albaladejo, P., *Fragmentos de Monarquía. Trabajos de historia política*, Madrid, Alianza, 1992. OUR 94" 15/17" /322
- Franco Rubio, G. A., *Cultura y mentalidad en la España Moderna*, Sevilla, Mergablum, 1999, 2.ª ed. OUR 94" 15/17" /737
- García Cárcel, R., *Las culturas del Siglo de Oro*, Madrid, Historia 16, 1998. Depósito: OUR 44620 v.1 e v.2
- González Enciso, A. et al., *Historia económica de la España moderna*, Madrid, Actas, 1992. Depósito: OUR 44357
- Lynch, J., *Los Austrias (1516-1700)*, Barcelona, Crítica, 2007. OUR 94" 15/17" /724
- Lynch, J., *El siglo XVIII*, Barcelona, Crítica, 1991. OUR 94" 15/17" /598
- Nadal, J., *La población española. Siglos XVI al XX*, Barcelona, Ariel, 1988. Depósito: OUR 36957
- Marcos Martín, A., *España en los siglos XVI, XVII y XVIII: economía y sociedad*, Barcelona, Crítica, 2000. OUR 94" 15/17" /120
- Sánchez-Blanco Parody, F., *La Ilustración española*, Madrid, Akal, 1997. FF 1 SAN ilu
- Vincent, B. & Ruiz Ibáñez, J. J., *Los siglos XVI-XVII. Política y sociedad*, Madrid, Síntesis, 2007. Depósito: OUR 55377

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia moderna universal/O02G250V01405

Historia: Metodoloxía da historia/O02G250V01401

DATOS IDENTIFICATIVOS**Mundo actual**

Materia	Mundo actual			
Código	O02G250V01604			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Prada Rodriguez, Julio			
Profesorado	Prada Rodriguez, Julio			
Correo-e	jprada@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudio dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Humanidade a partires da segunda metade do século XX en perspectiva diacrónica, con especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutros espazos mundiais.			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A21	Coñecemento da historia da integración europea
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer detalladamente a evolución da sociedade actual e as transformacións económicas e políticas a partires de mediados do século XX	A14 A16 A20 A21	B1 B5
Explicar os grandes procesos de cambio e continuidade do mundo actual	A14 A20	B1
Adquirir unha conciencia crítica da relación entre os acontecementos e os procesos propios do pasado recente e a nosa realidade actual	A12	B7
Manexar diferentes instrumentos de recompilación de información e pescudar en fontes diversas propias do mundo actual para ser quen de planificar, realizar e presentar pequenas investigacións individuais e en equipo que contribúan á elaboración dun discurso histórico crítico e razoado	A23	B1 B3 B4 B5 B9

Contidos

Tema	
1. Os fundamentos do mundo actual.	1.1. A Guerra Fría e a política de bloques. 1.2. A evolución económica a partires da Segunda Guerra Mundial. 1.3. O mundo capitalista. O proceso de integración europea. 1.4. O mundo comunista. 1.5. Descolonización e Terceiro Mundo.
2. Entre dous milenios.	2.1. A nova Orde Internacional. 2.2. A crise do Estado de Benestar. 2.3. Os grandes conxuntos rexionais. 2.4. Os retos do presente.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	6	0	6
Traballos de aula	4	9	13
Traballos tutelados	4	20	24
Sesión maxistral	24	30	54
Actividades introdutorias	1	0	1
Seminarios	6	12	18
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	22.5	25.5
Outras	0	0	0
Probas de resposta curta	1	7.5	8.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Titoría en grupo	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistras que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos.
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor.
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.
Seminarios	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras. PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Titoría en grupo	SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras. PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos de aula	SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras. PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.

Traballos tutelados	SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras. PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
---------------------	--

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos indicados.	5
Traballos tutelados	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo.	15
Sesión maxistral	Valorarase os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de dúas probas de avaliación que incluírán tanto probas de contido teórico como comentarios de textos, mapas e gráficas. Para superar a materia será preciso acadar, en ambas as dúas probas, unha cualificación de cando menos 5 puntos.	60
Seminarios	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación.	10
Outras	Asistencia e participación activa nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades. Para o seu control é imprescindible a entrega dunha ficha por parte do alumnado antes de rematar a primeira quincena do cuadrimestre.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais. Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial examinaranse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico que implique o manexo dunha fonte histórica propia da materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final. Este último suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

- ARACIL, R., OLIVER, J. e SEGURA, A, **El mundo actual. De la segunda guerra mundial a nuestros días**, Universitat de Barcelona,
- ARÓSTEGUI, J., BUCHRUCKER, C. e SABORIDO, J., dirs, **El mundo contemporáneo. Historia y Problemas**, Crítica,
- DÍEZ ESPINOSA et al., **Historia del Mundo Actual (desde 1945 hasta nuestros días)**, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Valladolid,
- MAMMARELLA, G., **Historia de Europa contemporánea desde 1945 hasta hoy**, Ariel,
- MARTINEZ CARRERAS, et als., **Historia del mundo actual**, Marcial Pons,
- NOUSCHI, M., ., **Historia del siglo XX. Todos los mundos, el mundo**, Cátedra,
- PAREDES, J. (coord.), **Historia Universal contemporánea. II: de la Primera Guerra Mundial a nuestros días**, aRIEL,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia contemporánea universal/O02G250V01403

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistemas de representación xeográfica**

Materia	Sistemas de representación xeográfica			
Código	002G250V01605			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Bralo Ron, Maria Rosa Concepcion			
Profesorado	Bralo Ron, Maria Rosa Concepcion			
Correo-e	rbr@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo e experimentación das bases técnicas en Xeografía, introducindo ao estudo, análise e tratamento dos datos xeográficos na súa representación gráfica e cartográfica.			

Competencias de titulación

Código	
A6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica
A7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
A9	Capacidade de análise e interpretación das paisaxes
A10	Capacidade de relacionar, sintetizar e expresar información xeográfica en sistemas gráficos e cartográficos
A11	Coñecemento e desenvolvemento de habilidades no ámbito da ordenación e planificación territorial
B2	Aplicación dos coñecementos
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B15	Sensibilidade cara temas ambientais.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer e aplicar os principais métodos e técnicas de investigación xeográfica	A6 A9	B2
Usar correctamente a información xeográfica como instrumento de interpretación de sistemas territoriais e asumir certo grao de compromiso ético e de responsabilidade social	A7	B8
Desenvolver a capacidade de relacionar, sintetizar e expresar información xeográfica em sistemas gráficos e cartográficos	A10	B4 B11
Analizar e interpretar paisaxes e sensibilizarse da importancia das cuestións ambientais	A11	B2 B15

Contidos

Tema	
1.- Introducción: Representacións gráficas e cartográficas.	1.1. Importancia da visualización da información xeográfica en gráficos, mapas, etc. 1.2. Conceptos, terminoloxía e técnicas 1.3. Aproximación a cartografía española e galega actual. Principais organismos.
2.- As proxeccións cartográficas.	2.1. Os Mapas. Proxeccións cartográficas. Problemas. 2.2. As coordenadas xeográficas. A escala e os seus tipos. 2.3. Mapas de grande, pequena e media escala. Tipos e utilidades.
3.- Cartografía topográfica e temática. Fundamentos de fotografía aérea e teledetección.	3.1. O Mapa Topográfico Nacional 1: 50.000 e os seus símbolos. Galicia: comentario modelo. 3.2. O perfil topográfico, escalas, exercicios e comentarios. 3.3. As fotos aéreas. O seu manexo e utilidade. As imaxes de satélite, a teledetección e os SIX (Sistemas de Información Xeográfica)

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais

Seminarios	8	20	28
Traballos tutelados	6	25	31
Titoría en grupo	2	3	5
Outros	6	12	18
Sesión maxistral	24	10	34
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	30	34
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Traballo de aula onde se plantexarán liñas de traballo com materiais diversos para afondar nalguns contidos específicos de especial interés ou complexidade. Tamén traballos de aula de contido práctico especialmente para aproximarse máis a fondo a temática das sesións maxistrais.
Traballos tutelados	Traballos a realizar de xeito individual polo alumnado orientados ao coñecimento e exposición de temática extraída do contido do temario com aportación de material gráfico e cartográfico sobre algún espazo territorial galego. Terán que ser entregados e expostos, nas suas conclusións, antes do remate do cuadrimestre.
Titoría en grupo	Seguimento e orientación de contidos explicados e preparación de temas de avaliación ou de traballos encargados.
Outros	Exercicios de carácter práctico con resolución de problemas sobre mapas.
Sesión maxistral	Explicacións dos contidos da materia, pola profesora, cos apoios convenientes para incentivar a participación do alumnado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Seminarios: Para seguimento individualizado dos materiais saídos das sesións prácticas a fin de completar a docència teoricopráctica e resolver dúbidas en relación cós contidos da materia. Traballos tutelados: Seguimento individualizado do que teña que ver coa entregas do traballo individual do alumnado para cubrir os obxectivos previstos. Outros: Revisión individualizada dos exercicios prácticos vinculados aos contidos da materia impartidos en aulas pola profesora. Titoría en grupo: Para asesoramento sobre os materiais obxecto de estudo ou prácticas de cara a realización de traballos encomendados o de cara ás probas de avaliación.
Traballos tutelados	Seminarios: Para seguimento individualizado dos materiais saídos das sesións prácticas a fin de completar a docència teoricopráctica e resolver dúbidas en relación cós contidos da materia. Traballos tutelados: Seguimento individualizado do que teña que ver coa entregas do traballo individual do alumnado para cubrir os obxectivos previstos. Outros: Revisión individualizada dos exercicios prácticos vinculados aos contidos da materia impartidos en aulas pola profesora. Titoría en grupo: Para asesoramento sobre os materiais obxecto de estudo ou prácticas de cara a realización de traballos encomendados o de cara ás probas de avaliación.
Outros	Seminarios: Para seguimento individualizado dos materiais saídos das sesións prácticas a fin de completar a docència teoricopráctica e resolver dúbidas en relación cós contidos da materia. Traballos tutelados: Seguimento individualizado do que teña que ver coa entregas do traballo individual do alumnado para cubrir os obxectivos previstos. Outros: Revisión individualizada dos exercicios prácticos vinculados aos contidos da materia impartidos en aulas pola profesora. Titoría en grupo: Para asesoramento sobre os materiais obxecto de estudo ou prácticas de cara a realización de traballos encomendados o de cara ás probas de avaliación.
Titoría en grupo	Seminarios: Para seguimento individualizado dos materiais saídos das sesións prácticas a fin de completar a docència teoricopráctica e resolver dúbidas en relación cós contidos da materia. Traballos tutelados: Seguimento individualizado do que teña que ver coa entregas do traballo individual do alumnado para cubrir os obxectivos previstos. Outros: Revisión individualizada dos exercicios prácticos vinculados aos contidos da materia impartidos en aulas pola profesora. Titoría en grupo: Para asesoramento sobre os materiais obxecto de estudo ou prácticas de cara a realización de traballos encomendados o de cara ás probas de avaliación.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Seminarios	Seguimento e valoración do traballo realizado no cuadrimestre. Capacidade de participar em debates e colóquios, boa articulación dos contidos requiridos, conforme a obxectivos, análise crítica e presentación correcta	15

Traballos tutelados	Entregaráse, na data que se estableza, un traballo feito de xeito individual valorándose a súa exposición en clase (conclusións e documentación gráfica e cartográfica) con correcta estruturación metodolóxica, contidos claros e razoamentos críticos.	30
Outros	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula.	5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Habera un exame teórico-práctico para valorar os coñecementos e habilidades adecuadas así como a capacidade crítica e a exposición de ideas de forma clara e concreta	40
Outras	Asistencia e participación nas sesións tanto teóricas como prácticas, titorías e outras actividades. Para o seu control é imprescindible a entrega dunha ficha por parte do alumnado antes de rematar o primeiro mês do cuadrimestre.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo) nos que se examinarán de todo o programa da materia, sen excepción, en base á bibliografía básica sinalada e aos obxectivos previstos. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo. O exame suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA XERAL

Aguilera Arilla, M.J. et al. (2003) Fuentes, tratamento y representación de la información geográfica. Madrid. UNED

Aranaz del Río, F. (1995) Tu amigo el mapa. Madrid. Instituto Geográfico Nacional.

Corbero, M.V. (1989) Trabajar mapas. Madrid. Alambra.

Gilpérez Fraile, L. (1986). Lectura de planos. Madrid. Penthalon.

Joly, F. (1988) La cartografía. Barcelona. Ariel.

Jiménez Pelayo, J., Monteagudo López-Menchero (Eds) (2001) La documentación cartográfica. Tratamiento, gestión y uso. Huelva. Universidad de Huelva.

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA

Cartografía de Galicia (1522-1900). Homenaje a D. Fontán (1988). Madrid. IGN

Crone, G.R. (2000) Historia de los mapas. México. Fondo de Cultura.

Hernando, A (1995) El mapa en España. Siglos XV-XVIII. Madrid. IGN

Hernando, A. (1998) Contemplar un territorio. Los mapas de España en el Theatrum Orbis Terrarum de Ortelius. Madrid. IGN.

Graham Read (1990) Manual de Fotografía Aérea. Barcelona. Omega.

Chuvieco, E. (1990) Fundamentos de teledetección espacial. Madrid. Rialp.

Méndez Martínez, G. (1994) Cartografía antigua de Galicia. Pontevedra. Diputación Provincial.

Santos Preciado, J.M.; Borderías, M.P. (2002) Introducción al análisis medioambiental de un territorio. Madrid. UNED.

Recomendacións